

INNSIKT Marked nr. 3-20

God fart i sagtømmermarkedet, fortsatt krevende for massevirke.

medio juni 2020.

av markedssjef i NORTØMMER Knut Jacobsen Melum og adm. direktør i NORSKOG Arne Rørå

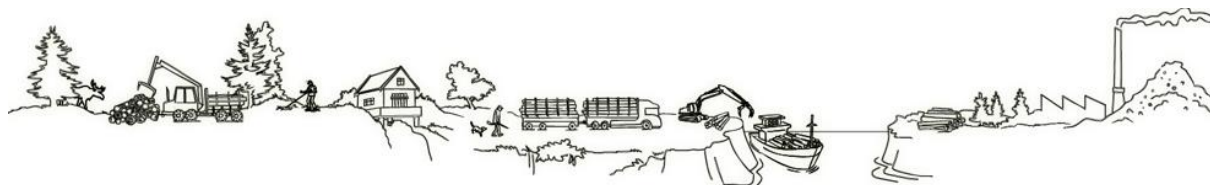
«INNSIKT - Marked» er et informasjonsprodukt fra NORSKOG som skal gi våre medlemmer og bransjen bedre oversikt over markedet for tømmer og treprodukter.

Hva skjer i markedet og hvorfor?

Avvirkningen i Norge av industrivirke for salg endte på 3.787 mill. m3 i første tertial, en nedgang på 6 % fra 4.015 mill. m3 i tilsvarende periode i 2019. For april isolert ser vi som forventet en nedgang på hele 17%, mye som følge av volumreduksjonene til industrien grunnet koronakrisen. Statistikken for mai er ikke tilgjengelig når Innsikt Marked går i trykken, men det forventes at den svake innmålingen fortsetter.

Vi står fortsatt overfor en uoversiktlig markedssituasjon for andre halvår. Samtidig som sagbrukene går for fullt, er situasjonen utfordrende på treforedlingssiden med høye lagre som følge av svake sluttmarkeder i flere segmenter, fortrinnsvis papirmarkedet. Dersom denne situasjonen fortsetter inn i høsten, vil en kunne se for seg et scenario der manglende

avsetning på massevirke begrenser avvirkningen i så stor grad at sagbrukene vil mangle tømmer. Det kan synes som om tømmeromsetningsaktørene har lave bilveislagre av sagtømmer, da industrien sluker unna, mens det hoper seg opp med massevirke.

Sagbrukene

Om lag 70% av skogeiers netto kommer fra sagtømmeret som derfor er det viktigste sortimentet. Men, man kan ikke hogge kun sagtømmer, derfor trenger vi en balansert avsetning av alle sortiment for å sikre full avsetning for skogeiers avvirkning.

Etterspørselen i det norske trelastmarkedet er for tiden sterk, og så å si alle sagbruk produserer nå for fullt. Vi erfarer at flere sagbruk har kjøpt «tilbake» volum i mai som ble kuttet i mars/april.

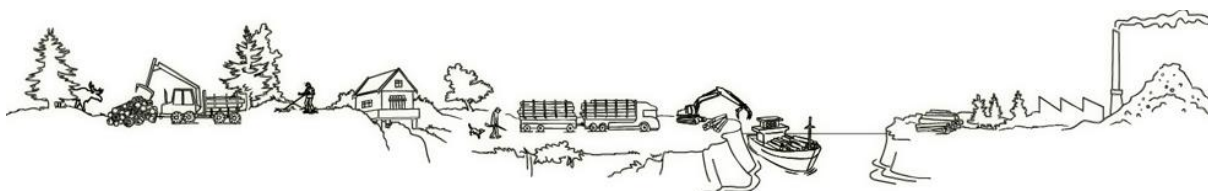
Samtidig er det fokus på ikke å bygge for mye tømmer- eller trelastlager med bakgrunn i usikkerheten for andre halvår. Etter en prisnedgang på ca. 15,- /m³ i mai, ser vi nå at ubalansen i markedet kan føre til en utflating av sagtømmerprisen i andre halvår. Det er særlig RoT-markedet (renovering og tilbygg) som driver

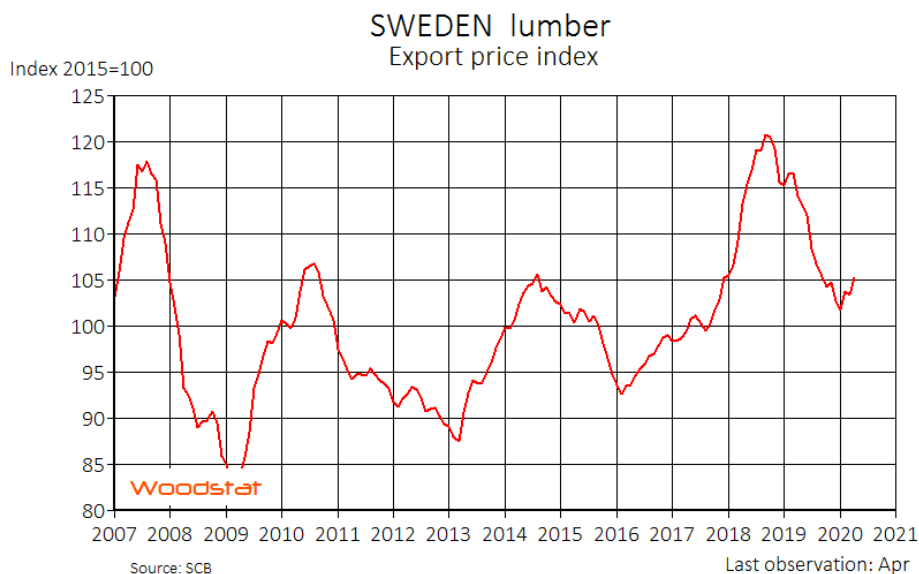
trelastetterspørselen for tiden, men denne forventes ikke å vedvare inn i vinteren. Enkelte i trelastbransjen rapporterer nå om tegn til redusert aktivitet i ROT markedet. I tillegg rapporteres det om få igangsettelser av nye byggeprosjekt. Den forventede lavkonjunktoren som følge av koronakrisen vil trolig også sette sitt preg på trelastmarkedet.

Tidligere i juni besluttet Bergene Holm å investere 80 mill. kr. i nytt råsorteringsanlegg ved sagbruket på Nidarå, noe som sammen med tidligere investeringer på til sammen ca. 60 mill. kr. i 2018 og 2019 legger til rette for økt produksjon og et virkesforbruk som øker fra om lag 300.000m³ til opp mot 400.000m³. Denne investeringen føyer seg inn i rekken over investeringer på de større sagbrukene de siste årene, og det er gledelig å se at det investeres i norske sagbruk for å øke volum og konkurransekraft, særlig når antall sagbruk reduseres, sist med nedleggelsen av Moelven Eidsvold Værk.

Svensk trelastindustri har klart å omstille seg på en imponerende måte under koronakrisen og de har klart å ta marked i USA, Kina og Egypt. Svensk industri melder om stabil etterspørsel etter trelast frem mot høsten, men frykter overutbud og press på trelastprisen.

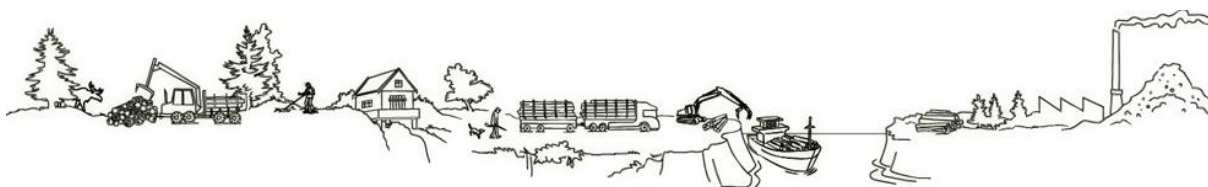

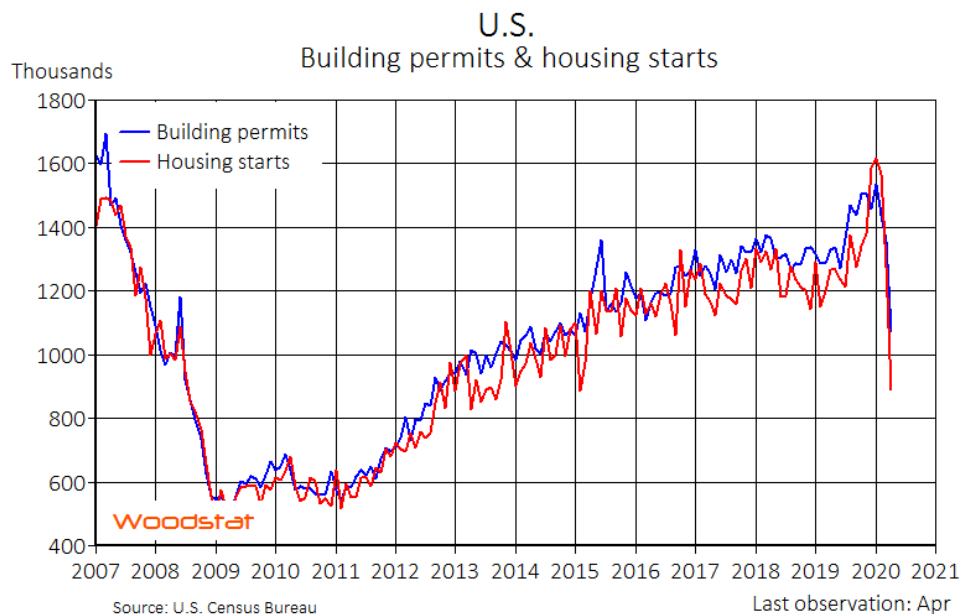
Eksportprisindeks for svensk trelast. Kilde: Woodsstat.

Både igangsettingen av og tillatelser til nye boliger stupte i USA i april, mye grunnet koronakrisen. Samtidig ser vi at trelastprisen henter seg inn etter knekken (se grafer under). Dette har sammenheng med neddragningene av trelastproduksjonen i Canada, til stor glede for europeiske sagbruk, spesielt i Sør-Sverige og Tyskland. En fortsatt høy ventilerings av volum fra Europa til USA og Kina i sommer og høst er helt nødvendig for å holde det europeiske markedet i full gang og unngå ytterligere kraftige prisfall, særlig når volumene med billig barkbilletømmer strømmer inn til eksporttunge tyske sagbruk og bidrar til overproduksjon og mulighet for prisdumping.

Trelastprisen i USA pr. 12.6.2020. Kilde: Woodsstat.

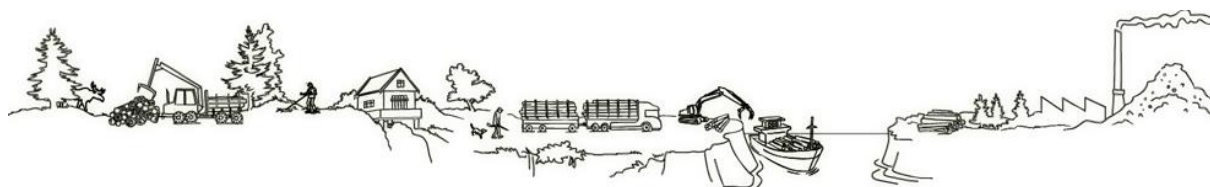
Gitte tillatelser til nybygg og faktiske byggestarter i USA pr. april. 2020. Kilde: Woodsstat.

Eksport av sagtømmer

Eksporten av sagtømmer fra Norge har vært under avsetnings- og prispress siden koronakrisen brøt ut. Det er særlig eksporten til Tyskland som opplever de største reduksjonene både i form av volum og pris. Skadene etter brannen på Ilim Timbers sagbruk i Nord-Tyskland i slutten av mai viste seg heldigvis å være relativt små, men medførte allikevel volumreduksjoner fra norske leverandører. Sagbrukene i Sør-Sverige og Baltikum viser svakt positive signaler som følge av gjenåpning og stabilisering av markedssituasjonen i viktige land som f.eks. Storbritannia, samt fortsatt økning i trelastvolumer til USA, men usikkerheten for andre halvår er stor.

Sagbrukene i Baltikum tar ikke inn billeskadd virke fra Sentral-Europa. Manglende massevirkeavsetning i Baltikum har akkurat nå skapt et kortsiktig spotmarked for eksport av sagtømmer til Baltikum til relativt gode priser. Dette har foreløpig kun en tidsramme på 3-4 uker frem i tid. Men, nå er det viktig å prioritere norske sagbruk med behov for sagtømmer.

Konklusjonen på trelast- og sagtømmermarkedet er at det norske trelastmarkedet nå går godt. Også i Europa kommer folk tilbake fra ulike former for koronakarantene til de store byggeprosjektene og etterspørselen etter trelast øker. Det store spørsmålet er om den varslede nedturen i europeisk økonomi til høsten som følge av koronapandemien slår til eller ikke. Gjør den det forventer vi færre nye byggeprosjekter og redusert etterspørsel. Men, vi understreker at her er usikkerheten stor og teorier fra den ene «spåmannen i økonomi» slås i hjel av den andre.

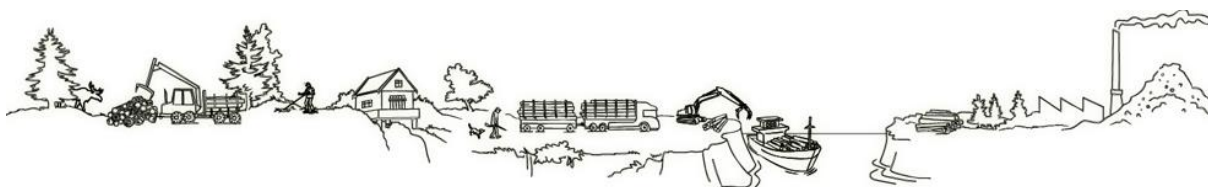

Lossing av gran sagtømmer i Latvia.

Treforedlingsindustrien

Prisen på masse fra gikk fra 1229 USD pr tonn i januar 2019 til 820 USD i januar 2020. Etter en 6 uker lang streik i finsk treforedlingsindustri med tilhørende produksjonsfall klarte svensk industri å løfte masseprisen til 856 USD. Det forventes nå at prisen flater ut på dette nivået. Prisen drives av produsenter av tissue, kartong osv., mens etterspørselen etter grafisk papir har falt kraftig i år. I første kvartal falt etterspørselen med 8% i Europa. Etterspørselsfallet har økt i april og mai, men tallene er ikke klare ennå. Det forventes at disse vil vise fall på opp mot 30%.

Markedet er preget av et overutbud av massevirke og celluloseflis noe som gjelder i hele Europa. Svensk og finsk treforedlingsindustri har nedskalert innkjøpet sitt fra Baltikum kraftig i 2020 for å balansere lagrene. I tillegg finnes det en nærmest «utømmelig» kilde med billig barkbilletømmer tilgjengelig for utskipning fra havner i Nord-Tyskland, men også her har svensk industri redusert innkjøpet.

En rekke treforedlingsbedrifter i Norden og Europa for øvrig har ikke fått utført planlagt vedlikeholdsarbeid i løpet av første halvår som følge av utfordringen med å få tak i deler og servicepersonell. Dette arbeidet blir nå flyttet til høsten, og vil redusere forbruket av massevirke ytterligere. For å sette det hele i perspektiv forbruker SCAs nye massefabrikk Östrand i Sundsvall opp til 14.000m³ pr. døgn når den kjøres for fullt.

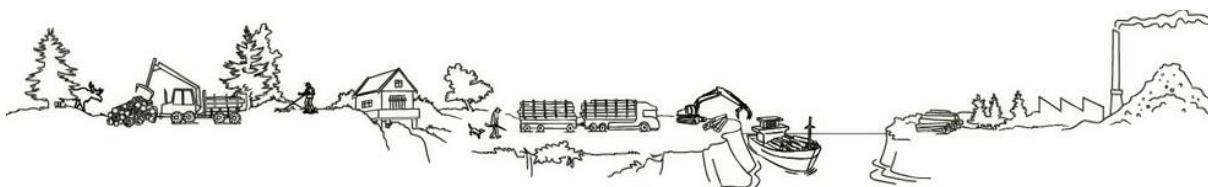
De siste ukene har vi sett en forverring i markedssituasjonen for mekanisk (CTMP) masse. Lagerbeholdningen har skutt i været hos importørene, spesielt i Kina, og det rapporteres om dels store prisnedganger. Vi er kjent med at treforedlingsbedrifter både i Norge og Sverige planlegger å stanse produksjonen pga. markedstilpasning.

Selv om både vedlikeholds- og markedstilpasningsstopp passer svært dårlig for både norske og svenske tømmeromsetningsaktører med store virkeslagre, er det et nødvendig grep for å balansere markedet og få ned lagrene hos kjøperne.

I en markedscommentar skriver markedssjef i Glommen Mjøsen, Håkon Bakken: «Selv om slipmarkedet i nuet er overmettet vil en balanse i markedet trolig være bedre i 2021. Ubalansen vi har opplevd hittil i 2020 med for lav avsetning av massevirke og etter forholdene grei etterspørsel av sagtømmer er krevende for oss alle». Kommentaren oppsummerer alle tømmeraktørenes opplevelse av markedet i 2020 og håp for 2021.

Kjell-Arve Kure, Adm.direktør ved Norske Skog Saugbrugs, opplyser at Saugbrugs nå øker produksjonen etter en periode med betydelig reduksjon i etterspørselen som følge av koronapandemien. Saugbrugs i Halden stanset to av tre papirmaskiner i en periode og har vært nede på en kapasitetsutnyttelse på 55-60%. I skrivende stund er man oppe og kjører to maskiner igjen og det er forventet høyere kapasitetsutnyttelse i juli. Normalt har Saugbrugs en høysesong fra om lag juli til oktober, dette skyldes produksjon av papir til kataloger til høst- og julehandel. Det er derfor håp om høyere kapasitetsutnyttelse utover høsten selv om situasjonen må betegnes som usikker.

Norske Skog lanserte et nytt produkt i fjor og kommer med ytterligere en ny papirkvalitet i disse dager. Produktene utvikles for å kunne håndtere et bredere nedslagsfelt i markedet. Kure opplyser også at flere produkter er på gang. I tillegg ble det nettopp fattet beslutning om å investere nær 4 mrd. kroner i ombygging til emballasjeproduksjon ved fabrikkene i Frankrike og Østerrike. Dette vil bidra til å ta ut kapasitet av papirmarkedet som igjen gagnar

de norske fabrikkene. Ombyggingene er planlagt igangsatt allerede andre halvår 2021 og vil medføre en produksjonskapasitet på 765 000 tonn emballasje/kartong pr. år. Emballasjemarkedet vokser årlig, fortrinnsvis i Asia som følge av at en økende del av befolkningen trer inn i middelklassen og får økt kjøpekraft.

For skogeierne er det gode nyheter at Norske Skog lykkes med utvikling av nye grønne produkter som skaper en positiv kontantstrøm i tillegg til de mer tradisjonelle papirkvalitetene. Det jobbes også med å utvikle Norske Skog innen produktområdene bioenergi og nye fiberprodukter. Før jul i fjor mottok Norske Skog Saugbrugs og Borregaard støtte fra Innovasjon Norge til forskning og utvikling av trefiber kompositter som kan erstatte plast i møbler, bilinteriør og emballasje. Dette er positive signaler, men resultatene ligger frem i tid. Inntil videre konstaterer vi at det er avsetning av massevirke gran som er skalerende for avvirkningen. Den økende produksjonen hos Saugbrugs gir økt avsetning av granslipen og dermed mulighet for økt leveranse av gran sagtømmer.

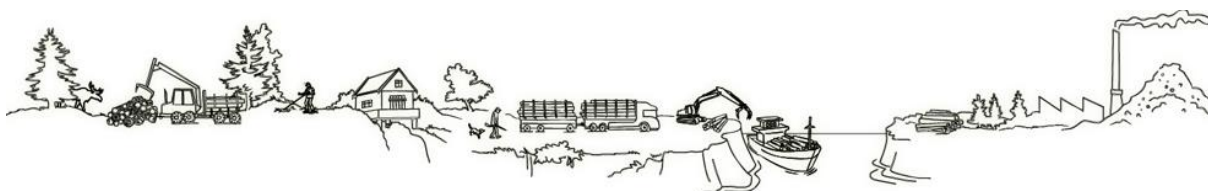
Selv om det er noen positive signaler i et ellers krevende marked så er det et faktum at svensk treforedlingsindustri sitter med rekordstore virkeslagre samtidig som virkesutbudet er høyt. Prisen i Sverige har stor innvirkning på det norske prisnivået. Dette tilsier at vi må forvente en nedgang i massevirkepris både for gran og furu.

Massevirkemarkedet på lang sikt

En analyse av dagens massevirkemarked kan fort virke deprimerende, selv om den kanskje er mer preget av usikkerhet enn negativitet. I det bildet kan det være oppløftende å se på de langsiktige trendene for markedet. Det globale papir og kartongmarkedet er i dag på 415 mill. tonn og i hht. Danske Bank i Sverige tilsier prognosene en vekst opp til 512 mill tonn i løpet av 10 år. En annen effekt vi forventer vil gjøre seg gjeldende er at fallet i etterspørsel og produksjon av grafisk trykkpapir (aviser etc.) tilsier at det vil bli mindre tilgjengelig returpapir. Samtidig kommer markedsveksten innen segmenter som tissue (mykpapir) etc. hvor man ikke benytter returpapir. Konklusjonen er økt etterspørsel etter jomfruelig fiber. Vi snakker her om store markedsendringer, returfiberen står i dag for 57% av verdens fibertilbud. Samtidig som etterspørselen etter fersk fiber øker så avtar stående volum av gran i Sentral-Europa. De skandinaviske land og Baltikum vil bli et attraktivt forsyningsområde både for virke og ferdige produkter.

Barkbillesituasjonen i Europa

Barkbilleangrepene fortsetter i Sentral-Europa. Det er billeangrep i Polen, Sveits, Slovakia, Italia og Sverige, men de kraftigst angrepene finner vi i Tyskland, Tsjekkia og Østerrike hvor rundt 250 millioner m³ gran er skadd av biller i perioden 2015-19. Nye anslag tilsier at ytterligere 500 millioner m³ vil bli skadd de kommende 5 år slik at omfanget i løpet av 2015-2025 vil kunne komme opp i 750 millioner m³. Da er vi på et skadeomfang tilsvarende mountain barkbeetle angrepene i British Colombia i Canada noen få år tilbake. Etter vår

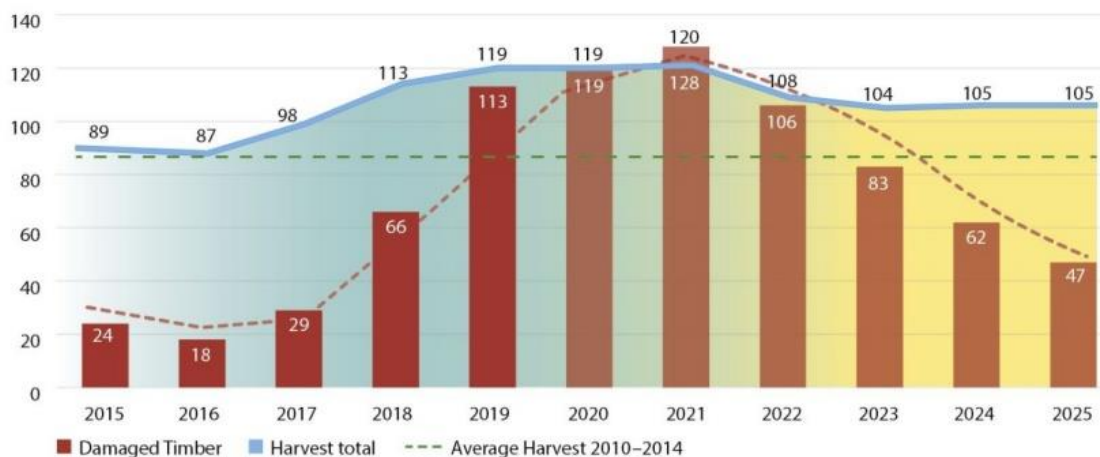

vurdering er det er en risiko for at volumet kan øke ytterligere. Bare i Tyskland vokser det ca. 850 mill. m³ gran i høydelag under 600 moh., og ca. 380 millioner over 600 moh. I de lavereliggende områdene har grana slitt med tørke og billeskader i mange år og skadeomfang og skadepotensial er stort. Landbruksdepartementet i Tyskland melder at toppen i billeangrepet var i 2019 og at det vil være et betydelig lavere volum som angripes i år, med mindre det kommer en sommer som i 2018. Østerrike har sluppet lettere unna, først og fremst fordi 85% av grana står i høyereliggende områder.

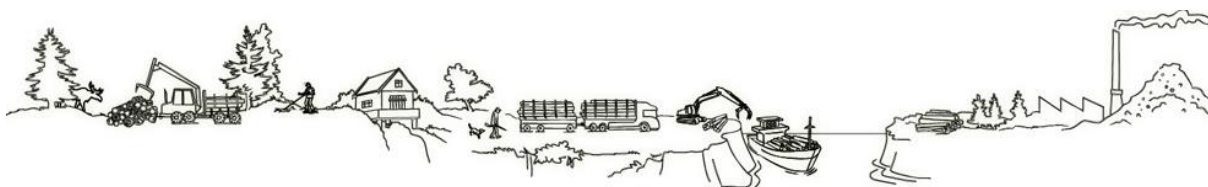
Tsjekkia er det landet som er så langt er hardest rammet av barkbilleangrepene. I den rekordvarme sommeren 2018 hadde de 4 generasjoner av barkbiller. I 2019 var det to generasjoner og det samme forventes i år. I følge «landskogtakseringen» i Tsjekkia er stående volum av gran redusert med om lag 15% og dette forventes å falle ytterligere ned mot 50% de kommende 5 år. Medio mai opplyste Josef Vojáček, sjefen for Tsjekkiske Statskog at de i år ville avvirke det dobbelte av normalt årskvantum. Figuren under viser at avvirkningen i Tyskland i år vil ligge ca. 35% over normalnivå (den grønne stiplede linjen) og at billeskadd virke utgjør det alt vesentlige av avvirkning i perioden 2019-2021. Toppen kommer i 2021 og vil så gradvis avta, mye pga. av stående volum av gran går ned, særlig i lavereliggende tørkeutsatte områder.

TOTAL AMOUNT OF DAMAGED WOOD | 2015–2025

in million m³ (Hard- and Softwood)

Source: Statistic Austria, Destatis/BMEL, Czech Forest/LOS VÜLHM; Holzkurier-Estimation (2020–2025) | © Holzkurier 2020

Effekt på markedet

Hvilken effekt de omfattende barkbilleangrepene får på tømmermarkedet i Europa avhenger blant annet av hvor mye som avvirkes og hvor mye som sendes ut av Europa. Avvirkningskapasiteten er en begrensende faktor og i Tsjekkia regner man med at store mengder av det billeskadde virket vil bli stående igjen i skogen. I Tyskland er avvirkningen ganske tett innpå billeskadene. Vinteravvirkningen holder god virkeskvalitet, mens i perioden juli-september avtar kvaliteten kraftig og virket er skadd av tørke og blåvedsopper.

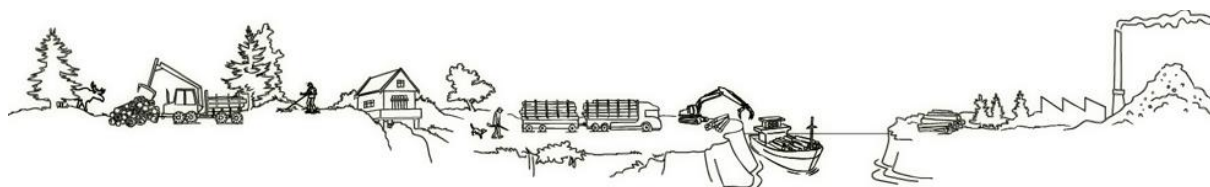
Kina kjøper store mengder billeskadd virke fra Europa. Eksporten av rundtømmer fra Tyskland til Kina økte fra 200.000 m³ i 2018 til 3,8 mill. m³ i 2019. Selv under koronapandemien i vinter har eksporten til Kina fortsatt å øke. Tsjekkia eksporterte 2,3 mill. m³ i 2019, en økning på 1255% og disse to landene dekket nesten 15% av Kinas etterspørsel etter barvirke. Det eksporteres ikke bare rundtømmer. Trelast eksporten fra Tyskland til Kina økte fra 154.000 m³ i 2018 til 692.000 m³ i 2019. Bare i første kvartal i år ble det eksportert 185.000 m³. Kilde: statistikk fra kinesiske tollmyndigheter.

Billevirke ved skogsbilvei i delstaten Hessen, Tyskland, våren 2020.

Sagtømmerprisen i Tyskland har falt med 50% siden tidlig 2018. Skadd virke selges til priser ned mot avvirkningskostnaden. Dette har ført til at sagbruk i Tyskland, Tsjekkia og Østerrike har en stor markedsfordel i råvarekostnad sammenliknet med svenske og norske sagbruk. En fordel de nyter godt av både i hjemmemarkedet og eksportmarkedene. Lave priser og stort tømmerutbud vil føre til økt trelastproduksjon i Sentral-Europa. Sagbrukene forventer at det økte tømmerutbudet vil vare i lengre tid og bygger nå ny kapasitet, både ved utvidelser og faktisk nye greenfield anlegg. Om lag et dusin sagbruksselskaper har - bygget ferdig, under bygging, eller planlagt for ny kapasitet som skal i gang innen utgangen av 2021. Ifølge skoganalyse selskapet FEA i Nord Amerika forventes det minst en kapasitetsøkning på 2 millioner m³ trelast fra allerede vedtatte prosjekter i Sentral-Europa. Dette bekymrer selvsagt amerikanerne da de ser at USA er et meget aktuelt marked for Europeerne. Det er tydelig at tyske sagbruk som investerer i ny kapasitet basert på billeutbruddene har tro på at situasjonen med rikelig og billig virke skal vare en del år.

Konklusjonen er at barkbilleangrepene i Sentral-Europa vil prege tømmer og trelastmarkedet i lang tid fremover, kanskje fram mot slutten av det 10-året vi er inne i. Sagbruk i Tyskland, Tsjekkia og Østerrike vil være lavkostprodusentene i Europa og vil være i stand til å nå de fleste eksportmarkeder i verden og likevel ha positive marginer. Det vil bli vanskeligere for

skandinaviske sagbruk å selge lavere kvaliteter trelast slik som sidebord i det sentral-europeiske markedet.

Tiltakspakke for å opprettholde hogstaktiviteten

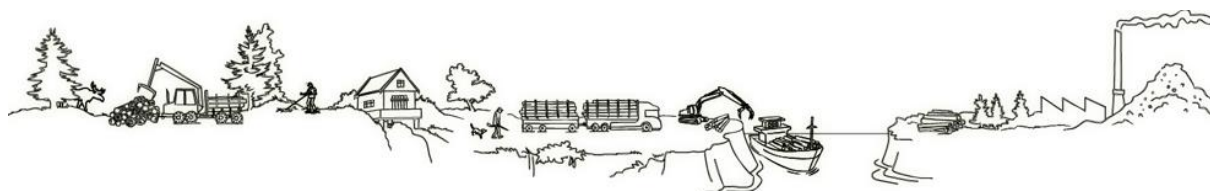
Landbruks- og matdepartementet har fastsatt en midlertidig forskrift for å opprettholde hogstaktiviteten i skogbruket for 2020 som innebærer 50 mill. kroner i en ekstraordinær tiltakspakke. En samlet skognæring har jobbet siden koronakrisen inntraff for å få på plass ordningen. Det er skogeier som kan søke om tilskudd, og ordningen omfatter tre tiltaksområder:

- **Helmekanisert sluttavvirkning:** Det kan gis et tilskudd på inntil 75 % på den delen av driftskostnaden som overstiger 160kr/m³, begrenset oppad til 120kr/m³. Kostnaden til manuell felling i ellers helmekaniserte drifter kan inngå i driftskostnaden, men ikke gravekostnader.
- **Helmekanisert tynning:** Det kan gis tilskudd på inntil 75 % på den delen av driftskostnaden som overstiger 230kr/m³, begrenset oppad til 120kr/m³.
- **Taubanedrift:** Det kan gis tilskudd på inntil 60kr/m³ (utover tilskuddsordninger som allerede finnes).

Som eksempel på sluttavvirkninger med høy driftskostnad kan nevnes vindfallhogst, hogst for treslagsskifte, drifter med lavt volum pr. daa, lang terrengtransport.

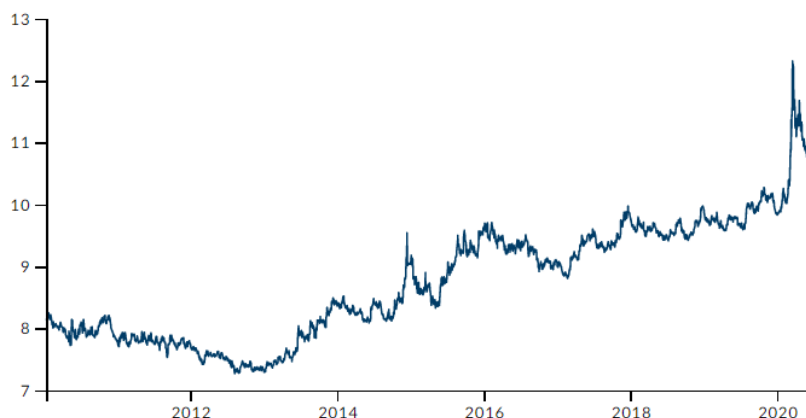

Sluttavvirkning i Elverum kommune.

Valuta

Den svake kronekursen mot Euro og Dollar bidrar fortsatt til bedre lønnsomhet for norsk industri. Valutasituasjonen åpnet også et spotmarked for sagtømmereksport da koronakrisen var på det mest uoversiktlige, noe som gjorde at flere av tømmeraktørene kunne opprettholde aktivitetsnivået langs kysten. Den videre utviklingen i kronekursen vil avhenge av oljeprisen og den øvrige utviklingen i økonomien, men vi kan trolig regne med en fortsatt svak krone i tiden som kommer.

Utviklingen i EUR/NOK-kurs 1.1.2010 – 12.6.2020. Den markante økningen i EUR mot NOK i 2020 representerer koronakrisen.

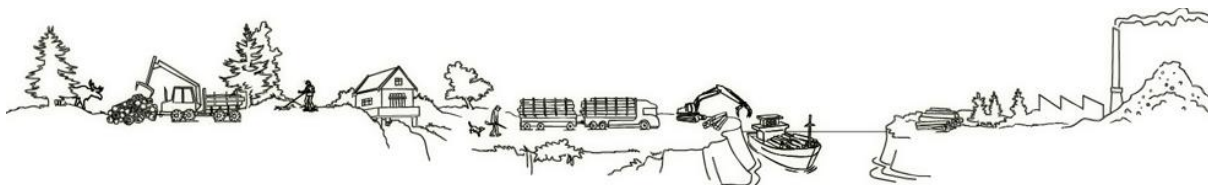
Skogeierne

Hva tilsier de trendene vi har beskrevet over for deg som skogeier?

Tilskuddet til dyre drifter tilsier en prioritering av tidlig tynning. Det er intensjonen med tilskuddet og er en unik mulighet for skogeierne. Økt produksjon av massevirke i en situasjon med redusert etterspørsel etter dette sortimentet kan høres underlig ut, men faktum er at når en mellomklasse hogstmaskin går i tynning så produserer den mindre massevirke enn hva den gjør i en sluttavvirkning på samme tid.

Det er granvirket som kommer mest under press fra billevirket i Europa og vi kan forvente at prisspennt mellom furu og gran utvikler seg i furuas favør. Samtidig drives mye av etterspørselen etter furu av RoT-markedet, som forventes å kjøle av utover tredje kvartal etter hvert som blant annet «hjemmesnekningen» avtar. Det er derfor viktig å avstemme forventet markedsutvikling med din virkeskjøper i forhold til tidspunkt for furuavvirkning. Med det forventede prisfallet for massevirke så vil prisspennt mellom massevirke og sagtømmer øke utover høsten, noe som tilsier prioritering av sagtømmerrike bestand. Dette kan også være nødvendig for å sikre avsetning da det er massevirkeavsetningen som er nåløyet.

Det meldes om fangstøkning i barkbillefellene på Østlandet, og med det varme været hittil i juni er det gode forhold for billene. Dersom du har billeangrep på eiendommen er det svært viktig at dette prioriteres avvirket for å ta vare på virkeskvaliteten samt sikre best mulig skoghygiene.

Fremtiden for de norske skoger er lys! Fra Stor-Elvdal, Østerdalen.

